

Rengarenk Umutlar Derneği

Covid-19 Pandemisi'nde Sur'da Yaşayan Çocuklarla Yapılan Tele-Konferans Atölyeleri Sonuç Raporu

Rengarenk Umutlar Derneği'ni özellikle 2015 yılı sonlarında Sur ilçesinde başlayan çatışmalar ve ardından uygulanan sokağa çıkma yasakları sırasında çatışmalara tanıklık etmiş çocukların yaşadıkları ve hakları konusunda Diyarbakır'da çalışma yürüten sivil toplum örgütlerinin yeterli sayıda olmamasından kaynaklı uzun yıllar sahada ve özelde Sur bölgesinde gönüllü çalışmış küçük bir grup olarak kurduk. Dernek olarak, Diyarbakır'ın Sur ilçesinde yaşanan çatışmalardan etkilenen 5-18 yaş arasındaki çocuklarla sosyo- kültürel ve sosyo-psikolojik çalışmalar yürüterek, çocukların gündelik hayatın akışında travma izlerini silmeye katkı sunmak için çalışmalar yürütmekteyiz.

2020'nin ilk aylarında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de görülen ve hızla yayılmaya devam eden COVID-19 virüsü nedeniyle çalışma koşullarımızı ve yöntemlerimizi oraya çıkan yeni koşullara uyarlayarak, virüs kontrol altına alınana kadar "EVDE KAL" maya devam ediyoruz. Bu süreçte tüm çocuklar; var olabildikleri sosyal alanlarını (okul, sokak, park, dersane, kurs, bahçe vs.) kaybettikleri bir süreci yaşıyorlar. Evinde yeteri kadar oyuncağı, kitabı ve interneti olan çocuklar bile bu dönemi zorlanarak geçiriyorlar. Ayrıca örgün eğitime ara verilen tarihten itibaren başlayan uzaktan eğitimin internet ve televizyon ile gerçekleşiyor olması asgari bir takım araçlara sahip olmayı beraberinde getiriyor. Söz konusu araçlara sahip olamayan çocuklar süreçten olumsuz etkilenmektedir. Dolayısıyla her çocuğun eşit bir şekilde bu imkanlardan faydalanması ve eşitsizliğin giderilmesi gerekiyor.

Dernek olarak, 12 Mart 2020 tarihinden beri COVID- 19'a karşı alınan tedbirlere bizler de uyduk ve tüm çalışmalarımızı evden yürütmeye başladık. Ancak bu süreçte çocuklarla nasıl bağlantıda kalacağımıza dair tartışmalar gerçekleştirdik. Çalışma yürüttüğümüz çocukların mevcut sosyo-ekonomik koşulları düşünüldüğünde tüm çocukları kapsayacak yöntem telekonferans yöntemi oldu. Bu nedenle çalışmalarımızı hızla bu sürece uyumlayarak başlattık.

Telekonferans Destek Çalışması öncesi;

Bu çalışma verileri, yaptığımız telekonferans çalışmasının hem çalışmaya katılan çocuklara hem de ebeveynlere dair oluşturulan ayrı soru formlarının doldurulması

sonucunda elde ettiğimiz verilerden oluşmaktadır. Birlikte çalıştığımız 8- 16 yaş aralığında yer alan çocuklarla çalışma esnasında ve sonrasında pandemi süreci içinde buldukları ruhsal durumlarını, fiziki koşullarını, beklentilerini ve çalışma sonrasında neler hissettiklerini paylaşabilmeleri için online formlar hazırladık. Formlara erişimi olmayan çocuklarla telefon bağlantısı ile formları doldurup sisteme veri girişlerini yaptık. Çalışmanın sonlandırılmasıyla birlikte, telekonferans kapsamında yürütülen etkinliklerin çocuklar ve aileler açısından verimliliğini anlayabilmek için ebeveynlere dönük bir form oluşturulmuş ve çalışmaya katılan çocukların ebeveynleri ile telefon aracılığı ile soru formlarını doldurup veri girişlerini yaptık.

Verilerini paylaştığımız çalışma, pandemi sürecinde çocukların sokağa çıkma kısıtlamalarına tabi olduğu “ EVDE KAL” sürecinde yürütülen çalışmanın sonuçlarını içermektedir.

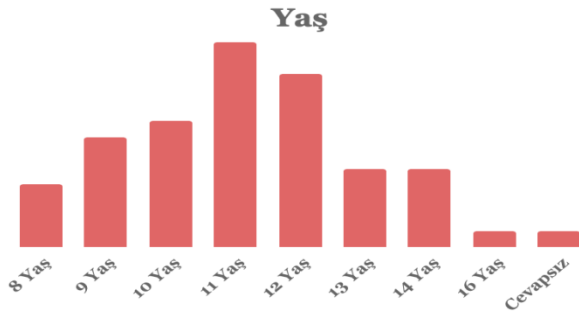
Çocuklarla gerçekleştirilen destek çalışması Nisan - Eylül ayları arasında, 4-6, 7-9, 10-12, 13 -15 yaşlara göre ayrılan 4 grup olarak yürütülmüştür.

Paylaştığımız verilerimizin sınırlılıkları; katılımcıların sadece Rengarenk Umutlar Derneği bünyesinde birlikte çalıştığımız çocuklardan olması ve çocukların ilk kez online form doldurmasıdır.

Bu bağlamda;

Katılımcıların genel olarak profiline bakıldığında;

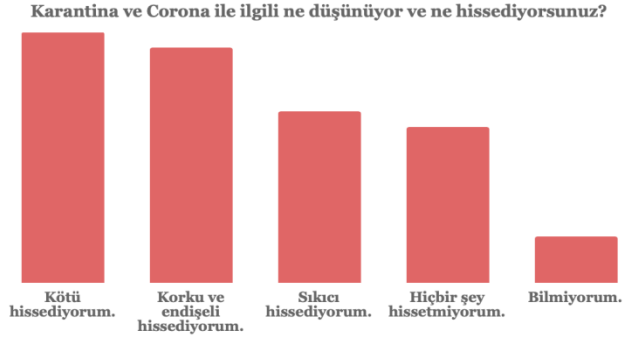
Online formu yanıtlayan çocukların yaşı; 8 ile 16 yaş aralığındadır.

Cinsiyet dağılımları; % 64'ü oğlan, % 36'sı ise kız çocuklardan oluşmaktadır.

Karantina ve Corona ile ilgili ne düşünüyor ve hissediyorsunuz?

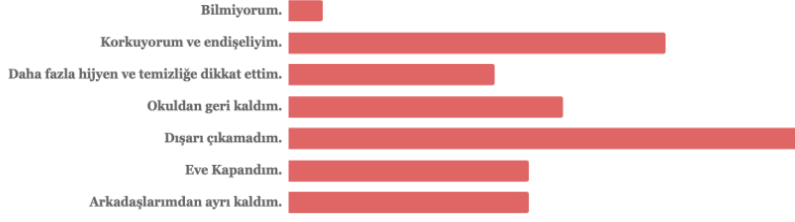

Hem çalışma sonrası elde edilen verilerden hem de çalışma esnasında edilen izlenimlerden elde edilen verilere göre, çocuklar karantina ve sokağa çıkma sınırlamasının başladığında süreci anlamlandırmakta zorlandıkları ve kendilerini güvensiz, endişeli, sıkılmış ve kötü hissettiklerini ifade etmişlerdir. Yaşadıkları korku ve endişeler, yakın geçmişte güvenlik nedeniyle ilan edilen uzun süreli sokağa çıkma yasakları (2015-2016) nedeniyle çatışma sürecini anımsatması, korkularını beslemiş, geçmişte yaşadıkları travmayı tetiklemiştir.

Karantina sürecinde hayatınızda ne gibi değişiklikler oldu?

Çocukların, pandemi ve sokağa çıkma yasağı nedeniyle; özellikle evde kalmak ve dışarıya çıkamamak, okula gidememek gibi zorunlu değişimlerden olumsuz etkilendikleri görülmektedir. Çocuklar bu süreçte endişe, kaygı ve özlem duyguları yoğun yaşamanın yanı sıra hijyen ve temizlik konularında yeni alışkanlıklar kazanmışlardır.

Karantina süreci senin hayatında ne gibi bir değişikliğe sebep oldu?

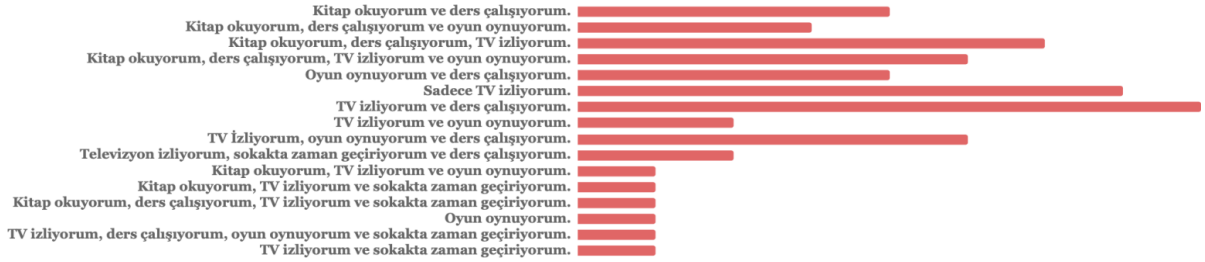

Karantina sürecinde zamanlarınızı nasıl geçirdiniz?

Çocukların pandemi süreciyle “ Evde Kalma” zorunlulukları, sıkça tekrar eden aynı eylemleri gerçekleştirmeye itmiştir.

“ Kitap okuma, televizyon seyretme, ders çalışma, oyun oynama ve sokağa çıkma”

Zamanını Nasıl Geçiriyorsun?

EBA'dan derslerinizi takip edebiliyor musunuz?

Çocukların % 69'u EBA sisteminden derslerini takip edebildiklerini toplamda % 31'in ise EBA sistemine ya erişemedikleri için ya da EBA yönteminin kendilerine uygun bir öğrenme biçimi olmadığı için takip edememişlerdir.

EBA' dan Derslerini takip edebiliyor musun?

Paylaştığımız bu veriler sonucunda;

Rengarenk Umutlar Derneği olarak çocuklardan doğrudan aldığımız bu veriler sonrasında, karantina sürecinde çocukların zamanlarının büyük bir kısmını evde televizyon izleyerek geçirdiklerini, ders çalışmadıklarını, internete erişemediklerini, özellikle kardeşleri ile anlaşamadıkları, tedirgin, mutsuz ve kaygılı oldukları, hijyen kurallarına uyamadıkları sonuçlarına ulaştık.

Bu bağlamda **RUMUD** olarak çocukların güçlendirilmesi ve iyi olma hali düşünülerek “Telekonferansla Destek Programı”nı çocukların önerdiği atölyeler ile hazırladık ve Nisan 2020 itibari ile uygulamaya başladık.

Program hedefleri;

- Bilgiye erişimde fırsat eşitliğini sağlamak
- Her çocuğun her birey gibi “iyi olma hali” ne sahip olma hakkını anlatmak
- Çocuklara yalnız olmadıklarını ve süreci hep birlikte yaşadığımızı belirtmek
- Çocuklara bu sürecin geçici bir süre olduğunu açıklamak
- Çocuklara evde kaldıkları dönem boyunca aileleri ile sağlıklı ve güvenli zaman geçirme haklarından bahsetmek
- Çocuklara aile içerisinde şiddetin önlenmesi ve korunması haklarını aktarmak
- Çocuklara ihmal ve istismar vakalarına karşı önleyici ve koruyucu mekanizmalar hakkında bilgi vermek

Program Atölyeleri;

Tüm çalışmalarımız; psikolog, çocuk gelişimci, sağlıkçı, müzisyen gibi çeşitli meslek gruplarından gönüllüler ile gerçekleştirildi ve gerçekleştiriliyor;

- Çocukların kolay ulaşabilecekleri malzemelerle ileri- geri dönüşüm çalışmaları
- Aileleri ile birlikte oynayabilecekleri alternatif oyun önerileri
- Akşam kitap okuma, masal anlatma ve masal dinleme atölyeleri
- Hijyenin nasıl sağlanabileceği konusunda bilgilendirici görüşmeler
- Müzik atölyeleri
- Yaş gruplarına göre çocuk hakları bağlamında şiddet türleri hakkında bilgilendirici oturumlar
- Psiko-sosyal desteğe ihtiyacı olan çocuklara uzmanlar tarafından psiko-sosyal destek

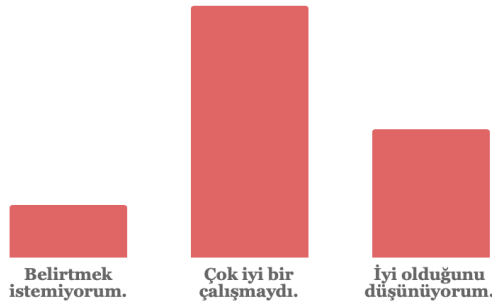
Pandemi süreciyle birlikte gelişen yeni ihtiyaçlar doğrultusunda ihtiyaçlarla uyumlu olacak şekilde yeni metot arayışlarımız oldu. Çocukların “Evde Kal”malarını destekleyecek etkinlikler ve aynı zamanda farklı ihtiyaçlarını karşılayacak programlar oluşturduk. Hazırlanan programlardan biri de “Telekonferans Destek Çalışması” oldu. Bu çalışmayı yürütebilmek için çocuklara gerekli olan en temel kırtasiye malzemeleri temin edebilmek için “Dayanışmanın Ev Hali” kampanyasını başlattık. Kampanyanın

sonucunda 115 çocuğa programın uygulanması için gerekli malzemeler ulaştırarak programı hayata geçirdik.

Telekonferans Destek Çalışmasını Nisan- Mayıs- Haziran aylarında uyguladıktan sonra çocuklarla yeniden süreci değerlendirdiğimizde;

Telekonferans Destek Çalışması Sonrası yürütülen programı değerlendiren çocuklar;

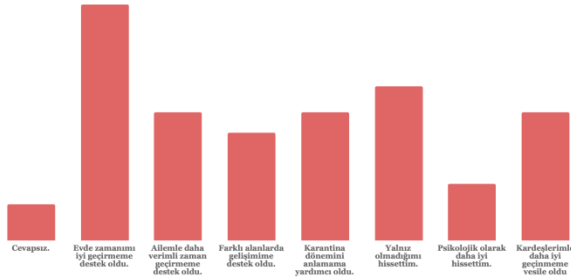
Karantina sürecinde Telekonferans Destek Çalışmasını nasıl buldunuz?

Telekonferans Destek Çalışmasının sana katkısı ne oldu?

Evde geçirdikleri zamanın iyileşmesi, aile bireyleri ile verimli zaman geçirme, karantinayı anlamlandırma süreçlerine katkısı olduğunu, aynı zamanda psikolojik açıdan güçlendiklerini de belirtmişler.

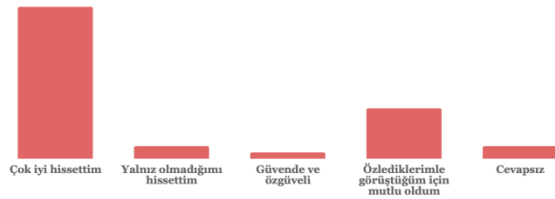
Telekonferans Destek çalışmasının sana katkıları neler oldu?

Program uygulanırken arkadaşların ve kolaylaştırıcılar ile görüşmek/ konuşmak sana kendini nasıl hissettirdi?

Çocuklar program aracılığıyla sosyalleşmenin kendilerine çok iyi geldiğini, özlem ve yalnızlık duygularına katkı sağladığını belirtmişler.

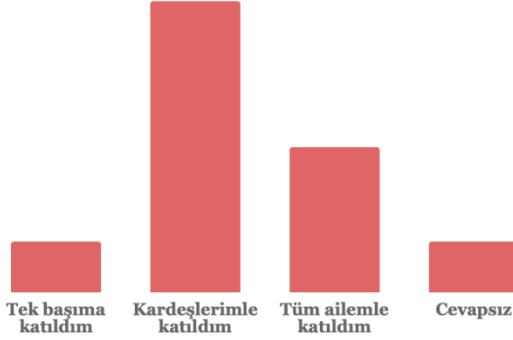
Telekonferans Destek Çalışması sırasında arkadaşlarıyla ve Kolaylaştırıcılar ile konuşmak/ görüşmek sana kendini nasıl hissettirdi?

Program atölyelerini tek başına mı uyguladın?

Karantina döneminin ilk haftalarında akran/ kardeş anlaşmazlığı ve aile içi şiddet yoğun olarak yaşanırken programda uygulanan atölyelerin ev içinde kolektif zaman geçirme deneyimlerine katkısı olduğu görülmektedir.

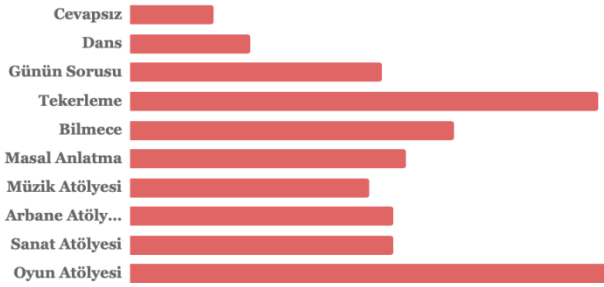
Atölye etkinliklerini tek başına mı uyguladın?

En sevdiğin atölye?

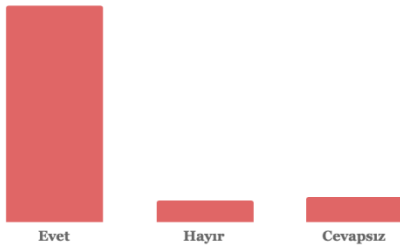
Çocukların evde kaldıkları süre boyunca ev içinde oyun alanı ve oyun kurma sınırlılıkları nedeniyle programdaki en sevdikleri atölye oyun atölyesi olduğu görülmektedir. Aynı zamanda tüm atöyelere benzer ilgi gösterilmiştir.

En çok severek katıldığın çalışma hangisiydi ?

Program devam etsin mi?

Telekonferans Destek çalışması devam etmeli mi ?

İnternete erişim durumu nedir?

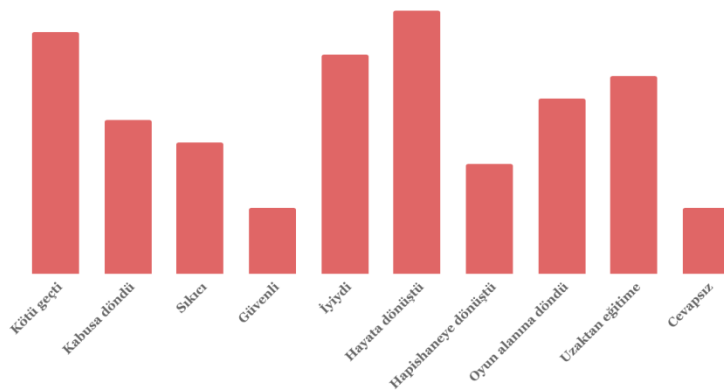
Pandemi ve karantina süreci başladığından beri birçok STÖ ve inisiyatif sosyal medya araçları üzerinden çeşitli destek mekanizmaları geliştirdiler. Ancak birlikte çalıştığımız çocukların aileleri ile ilk yaptığımız görüşmelerde maalesef %90 oranında internete

erişimin olmadığı gerçeği ile karşılaştık. Çocuklarla ulaşmanın tek yolu mevcut koşullarda çoklu telefon bağlantısı (telekonferans bağlantısı) olması nedeniyle tüm çalışmalarımızı telekonferans yöntemine uyarladık. Haziran ayında internet erişimini sordüğümüzda bu oran ilk çalışma sürecine göre artış göstermiştir. Ancak hala çocukların internet erişim sınırlılığı yüksek orandadır. Yine çocukların bizlerin sadece seslerimizi duyarak sürece adapte olmalarının zor ve eksik bir yöntem olduğunu fark edince RUMUD olarak, 4 mahalleye radyolink yerleştirip çocuklara online-çevrimiçi ulaşabileceğimiz bir yöntem kullanmaya başladık.

Şu anda internet erişimin var mı?

Karantina dönemi yaşadığım ev benim için.....dönüştü.

Pandemi döneminde çocuklarla gerçekleştirilen telekonferans çalışmasının, çocukların yaşamına katkı sağlayıp sağlamadığını görebilmek için çalışmaya katılan çocukların ebeveynleri ile de bir anket çalışması gerçekleştirdik.

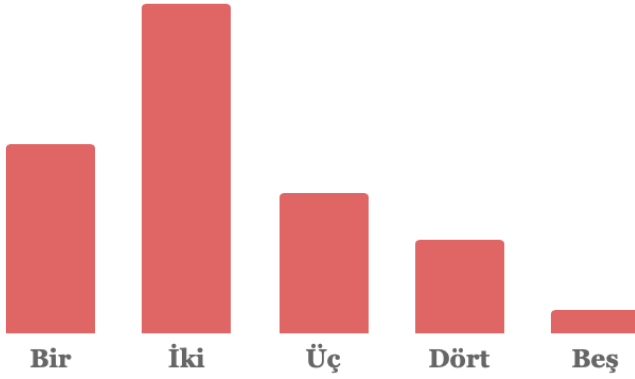
Elde ettiğimiz verilere göre;

Görüşme yaptığımız aile temsilcileri genel olarak pandemiyle başlayan eve kapanma sürecini sağlık açısından değerlendirdiklerinde temizlik ve hijyen açısından çok titiz yaklaştıklarını bu nedenle herhangi bir soruna dönüşmediğini ifade etmektedirler. Pandemiyle birlikte hem kendilerinin hem de çocukların bu süreçte eve kapanmasının

sosyal ilişkilerinin sınırlandırılmasına neden olduğunu dolayısıyla komşu ve akraba ilişkilerinin eskiye oranla sınırlandırılmasından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir.

Dernekten faydalanan hanede ki çocuk sayısı ?

Çalışmamızın verileri, çalışmaya katılan 33 aile temsilcisi ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilere göre 33 haneden en çok 2 en az 5 çocuk telekonferans çalışmasına katılım sağlamıştır.

Telekonferans çalışmaları çocuğunuzda gözlemlenebilir bir değişime neden oldu mu?

Ebeveynler, çocuklarının çalışma sonrasında, kardeşlerin birbirleri ile olan ilişkilerinde uyumlu oldukları ve daha düzenli bir okuma alışkanlığı edindiklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynler, telekonferans çalışmasının çocuklarda hem aile içi ilişkilerinde –özellikle kardeşler arası ilişkilerde- bir uyumlulaşma hem de geçmişe oranla derslerinde daha disiplinli bir çalışma, okuma alışkanlığı edindiklerini ifade etmişlerdir.

Çocuklarınızla olan iletişiminiz pandeminin ilk dönemleriyle kıyaslandığında bir değişime uğradı mı?

Pandemi ilan edildiği ilk dönemlerde belirsizlikle nasıl baş edeceklerini bilemeyen dolayısıyla kaygı ve endişeleri yoğun yaşayan ebeveynler çocuklarla iletişim sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Pandeminin uzun süre devam etmesi/edeceği gerçeği insanların bu durumu kabullenmesine ve kendi koşul ve olanakları çerçevesinde baş etme yöntemleri de üretmişlerdir. Özellikle çocuklarla yürütülen telekonferans çalışmalarının ebeveyn çocuk ve kardeşler arası ilişkilerin iyileşmesinde önemli katkılar sağladığı belirtilmiştir.

Çocuklarla yaptığımız çalışmalar beklentinizi karşıladı mı?

Çocuklarla gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir oranda beklentileri karşıladığı ancak çalışmanın zamana yayılarak yapılmasına dair öneriler sunulmuştur. Ebeveynler, pandemi döneminde okulların örgün eğitimden uzaktan eğitim sürecine geçmesinin onları zorladığını ancak derneğin yaptığı çalışmayla çocukların moral ve motivasyonu arttırdığı için başarılı bulduklarını belirtmişlerdir.

İnternet'e erişim olanaklarınız nedir?

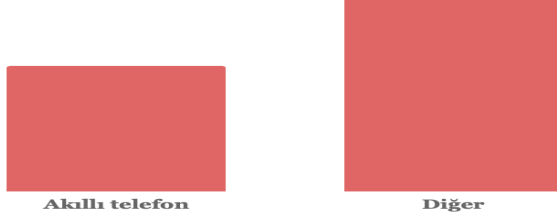
Ebeveynlerin % 53'si internete sadece akıllı telefonlarla bağlanabildikleri sınırlı bir erişime sahip olduklarını; %30'u evinde kablosuz bağlantı ağına sahip olduğunu dolayısıyla erişim sorunu yaşamadığını; %18'i ise evde akıllı telefon ve bilgisayar olmadığı için internete erişimlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Yaz mevsimini nerede geçiriyorsunuz?

Ebeveynler yaz mevsiminde herhangi bir yere gitmediklerini, evlerinde geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Telekonferans çalışmasından sonra kullandığınız dijital eşyalarınızda bir değişiklik yaptınız mı?

Ebeveynler çocuklarıyla yapılan telekonferans çalışması sonrasında cep telefonlarını akıllı telefonlarla değiştirdiklerini belirtmişlerdir. Akıllı telefona sahip olan diğer aileler ise internet paketi satın almış ya da internet paketinin gb miktarını arttırdıklarını belirtmişlerdir. Kimi aileler ise tablet bilgisayar aldıklarını ifade etmişlerdir.

Pandemiyle birlikte her alanda yaygın olarak kullanılmaya başlanan internet/dijital ortam aileleri etkilemekte dolayısıyla kullandıkları telefon gibi aygıtlarda değişime ihtiyaç duymuşlardır. Aynı zamanda yürütülen telekonferans çalışmasını verimli bulan aileler, çocuklarının derneğin yürüteceği online çalışmalara dahil olmasını istedikleri için de akıllı telefon ve tablete yönelmişlerdir.

Sizce bundan sonraki çalışmalarımızda nelere yer vermeliyiz?

Rengarenk Umutlar Derneği, pandemi sürecinde sokağa çıkma sınırlılıklarının başladığı ilk haftalar derneğin çalışma koşullarını yeni sürece uyarlamak için başlattığımız bu çalışma; çocukların pandemi sürecinde mevcut durum ve psikolojilerini, hizmetlere erişimini, sınırlılıklarını ve ailelerin geri bildirimlerini göstermektedir. Bu çalışma bize, Diyarbakır'ın Sur İlçesinin 4 mahallesinde yaşayan 115 çocuğun eğitim, sağlık- hijyen, oyun hakkı, dijital fırsatlar vb. temel ihtiyaç ve haklarına erişimde yaşadıkları ciddi yoksunlukları olduğunu bizlere göstermektedir.

Rengarenk Umutlar Derneği

